

Što očekivati od COP-a 28 ili klimatskih pregovora u zemlji proizvođaču nafte

Автор(и): Николай Петков, Климатека

Дата: 03.12.2023 Брой: 12/2023

COP28 će vjerojatno biti najposjećenija konferencija o klimatskim promjenama do sada. Očekuje se rasprava o mnogim pitanjima, s ciljem konačnog osiguranja da se globalno zatopljenje ograniči na najviše 1,5°C.

Posljednjih mjeseci održani su razni događaji UN-a koji su definirali teme za konferenciju, ali postoje zabrinutosti da bi ratovi u Gazi i Ukrajini mogli potkopati napore, a uz to će se COP28 održati u zemlji proizvođaču nafte s autoritarnim režimom. Ove će godine prvi put Bugarska sudjelovati s vlastitim paviljonom na konferenciji, u nadi da će osigurati domaćinstvo za COP29 sljedeće godine. Sve to dolazi u vrijeme kada su globalna temperatura i koncentracije stakleničkih plinova na rekordnim razinama, a realni vremenski horizont za provedbu Pariškog sporazuma gotovo je istekao.

Ove godine, od 30. studenog do 12. prosinca, u Dubaiju, Ujedinjeni Arapski Emirati (UAE), održat će se 28. godišnja Konferencija stranaka, poznatija kao COP28. Na njoj će predstavnici gotovo 200 zemalja raspravljati i pregovarati o važnim pitanjima vezanim uz ograničavanje i rješavanje klimatskih promjena.

Očekuje se sudjelovanje delegata iz 197 zemalja, uključujući predstavnike brojnih organizacija, a ukupan broj svih sudionika trebao bi doseći do 70.000 ljudi, što bi ovogodišnji COP učinilo najposjećenijim u povijesti.

Koje će biti glavne teme ove godine?

Podsjetimo da je na kraju prošlogodišnje konferencije po prvi put postignut dogovor o osnivanju fonda "Gubici i štete" koji bi trebao kompenzirati siromašne zemlje za posljedice klimatskih promjena. Međutim, ova i druge obveze najavljene na COP27 nisu pravno obvezujuće, čak i ako predstavljaju napredak.

Na temelju dosadašnjih pregovora i obveza pojedinih zemalja, kao i javnog pritiska, najvjerojatnije teme o kojima će se raspravljati su sljedeće:

- **Završit će se proces prvog takozvanog Globalnog pregleda** – detaljna tehnička procjena napretka zemalja u cjelokupnoj provedbi ciljeva Pariškog sporazuma. Ovaj je proces utemeljen u dokumentu i ključan je za postavljanje daljnjih ciljeva.
- **Ažuriranje nacionalno određenih doprinosa zemalja** koje su potpisale Pariški sporazum, što se prošle godine nije dogodilo. Posljednjih godina većina zemalja u svijetu ažurirala je svoje ciljeve, ali oni još uvijek nisu dovoljni za cilj od 1,5°C.
- **Postizanje globalnog sporazuma o utrostručenju obnovljive energije do 2030.** – podržan od strane SAD-a i EU-a, kao i još 60 zemalja, uključujući domaćina UAE. Ovaj je cilj među nužnim uvjetima za ostajanje unutar pariških ciljeva.
- **Preciziranje mehanizma fonda "Gubici i štete"** – nakon postignutog dogovora na posljednjoj konferenciji, sada mora poprimiti konkretan oblik – na koji način, za koje zemlje i skupine, i koliko će sredstava biti dodijeljeno.
- **Usvajanje okvira za postizanje Globalnog cilja prilagodbe** – takav je cilj utemeljen u Pariškom sporazumu, ali do sada nije imao konkretan oblik. Trebao bi uključivati značajnu potporu mjerama kao što su sustavi ranog upozorenja i transformacija prehrambenih sustava u određenim regijama. Ključno je pitanje financiranja, koje bi se trebalo udvostručiti u skladu s Glasgowskim klimatskim paktom iz 2021.
- **Službeno uključivanje cilja za (postupno) ukidanje emisija iz fosilnih goriva** – u ovoj fazi takav cilj još uvijek nije prisutan u službenim klimatskim sporazumima. Najbliže čemu su se zemlje do sada složile je

postupno smanjenje proizvodnje ugljena, ali ne i njegov prestanak. U ovoj fazi samo pojedine zemlje pozivaju na potpuno ukidanje njihove uporabe.

- **Ublažavanje klimatskih promjena, trgovina emisijama, financiranje, itd.** To su neriješena pitanja iz prethodnih godina, na kojima se rad nastavlja.

Među glavnim izazovima s kojima se konferencije suočavaju su zategnuti odnosi između ključnih aktera – SAD-a, EU-a, Kine i Rusije.

Na primjer, u ovoj fazi domaćinstvo COP29 2024. još uvijek je upitno. Trebao bi se održati u zemlji iz istočnoeuropske regije, ali Rusija, bez čijeg pristanka u UN-u ne može se odrediti mjesto održavanja COPa, blokira organizaciju foruma u zemlji EU-a, najvjerojatnije zbog rata u Ukrajini.

Među dobrim vijestima je činjenica da su predsjednici SAD-a i Kine postigli međusobni dogovor o značajnom ubrzanju povećanja udjela obnovljivih izvora energije u svojim zemljama i značajnom smanjenju udjela fosilnih goriva.

Napetosti između država među mogućim su preprekama pregovorima u Dubaiju

Neposredno prije COPa, međutim, stavovi Kine i Rusije o fosilnim gorivima ostaju suprotni ukidanju njihove uporabe. Ali također je činjenica da ni SAD ni EU ne izražavaju posebnu potporu takvom cilju. Kina i Rusija

također su protiv prestanka neograničenog izgaranja goriva, tj. nemaju namjeru poduzimati mjere za smanjenje emisija tijekom životnog ciklusa goriva, dok je za Europsku uniju to definirano kao prioritetni cilj.

Ove godine, neizbježan izvor napetosti među sudionicima konferencije bit će rat u Izraelu i Gazi, a vjerojatno ponovno i rat u Ukrajini. Takvi forumi među rijetkim su prilikama za globalno rješavanje i traženje odgovornosti za ova pitanja, zbog okupljanja toliko svjetskih lidera i javne pozornosti. Moguće je, međutim, da će se ti sukobi pokazati preprekom tijekom pregovora, posebno o pitanjima vezanim uz pogođene regije. Rat u Gazi najvjerojatniji je razlog zašto se ne očekuje dolazak američkog predsjednika Joea Bidena na COP28.

Tijekom posljednjih nekoliko mjeseci održana su i neka druga međunarodna foruma koje je organizirao UN.

I iako ti sastanci sami po sebi nisu označili značajan napredak, rasprave postavljaju temelje za razgovore tijekom COP28.

Među najznačajnijima od njih bio je lipanjski summit u Bonnu. Iako je zabilježen blagi napredak po nekim pitanjima, uključujući mehanizam "Gubici i štete" koji ostaje kontroverzna tema, ishod pregovora opisan je kao nezadovoljavajući.

Ostali sastanci uključivali su četiri "klimatska tjedna" Bliskog istoka i Sjeverne Afrike, Afrike, Azije i Pacifika te Latinske Amerike i Kariba. Tijekom tih foruma, političari, stručnjaci i predstavnici poslovne i civilne društva raspravljali su o lokalnim izazovima za dotične regije – rizicima od ekstremnih događaja, kao i mogućnostima za djelovanje – na primjer, boljem odgovoru na katastrofe, financiranju za pogođene zajednice, energetskej transformaciji, itd.

U Europskoj uniji zabilježeni su neki ključni pomaci. Dana 16. studenog postignut je dogovor o konačnom obliku uredbe koja će po prvi put regulirati i ograničiti emisije metana, iako u sadašnjem obliku neće uspjeti postići planirano smanjenje emisija metana za 30% do 2030., kako je navedeno u Globalnoj obvezi o metanu iz 2021. Ove godine također je ažurirana Direktiva o energetskeim performansama zgrada, uključujući ciljeve za smanjenje emisija od 55% do 2030. i klimatsku neutralnost do 2050. iz zakonodavnog paketa "Fit for 55".

Općenito, COP se često pokaže mjestom za podizanje trenutnih ambicija zemalja, pa je vjerojatno da će biti obveza za ambicioznije ciljeve.

Među najvećim kritikama COPa ove godine je činjenica da je zemlja domaćin naftna država s niskom razinom poštovanja ljudskih prava, gdje su prosvjedi zabranjeni. Osim toga, predsjednik COPa – Sultan Al Jaber, direktor je nacionalne naftne kompanije UAE. U svojim izjavama on poziva na smanjenje, umjesto na postupno ukidanje, uporabe fosilnih goriva. Klimatska aktivistica Greta Thunberg opisala je UAE kao domaćina "smiješnim" ranije ove godine. Dok prema Heleni Gualingi, predstavnici autohtone zajednice iz Amazone, "ovo je signal kamo trenutno idemo".

Ranije ove godine, UAE je odbio poziv civilnih društava na oslobađanje stotina nepravедно kažnjenih političkih zatvorenika i disidenata, kao i na rješavanje nedostatka zaštite za radnike migrante.

Ipak, među simboličkim pobjedama za ovu konferenciju je činjenica da će od ove godine nadalje svaki sudionik morati izjaviti svoje veze s organizacijama i tvrtkama, što ima za cilj ograničiti ulogu predstavnika tvrtki za fosilna goriva, čiji je broj prošle godine bio veći od bilo koje državne delegacije.

Kao i obično, COP će se od